

LANDBRUGET I LANDSKABET

FRA REGULERING TIL PLANLÆGNING

**Et samarbejde mellem landbrug og kommuner om at sikre
fremtidens produktion og forvaltning af det åbne land**

**landbruget
i landskabet**

Kontakt

LandboNord: Allan K. Olesen, ako@landbonord.dk

Hjørring Kommune: Knud Suhr, knud.suhr@hjoerring.dk

Norddjurs Kommune: Kirsten Bjerg, kib@norddjurs.dk

Djursland Landboforening: Rikke Skyum, rsk@landboforening.dk

Aalborg Universitet: Esben Munk Sørensen, ems@land.aau.dk

Aarhus Universitet, Institut for Bioscience, Silkeborg: Brian Kronvang, bkr@dmu.dk

Aarhus Universitet, Institut for Bioscience, Kalø: Flemming Skov, fs@dmu.dk

Videncentret for Landbrug: Jørgen Korning, jgk@vfl.dk

Redaktion: Jørgen Korning og Trine Eide, Videncentret for Landbrug
Fotos: Jens Tønnesen, LandbrugsMedierne
Videncentret for Landbrug
Layout og grafik: Mette Skovmann Sørensen, Videncentret for Landbrug
Udgave: 3. udgave, januar 2014
Tryk: 200g CyclusOffset papir, GP-Tryk A/S

STØTTET AF
promilleafgiftsfonden
for landbrug

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

Indledning

Landbruget i Landskabet er et samarbejde mellem kommuner, landbrugsrådgivning og forskere.

Udgangspunktet er en fælles erkendelse af behovet for en ny og bedre metode til fælles og helhedsbaseret forvaltning af det åbne landskab.

Alle parter er enige om, at regelstyringen har taget overhånd og negativt påvirker såvel erhverv som myndigheder. Natur- og Landbrugskommissionen er kommet med et oplæg til en ny forvaltning af det åbne land, men mangler bud på, hvordan det helt konkret kan gøres på lokalt niveau.

Landbruget i Landskabet vil viske tavlen ren og vil – baseret på vores viden i dag og samfundets målsætninger – etablere rammerne for en ny forvaltningspraksis bygget på fælles ønsker og målsætninger.

I projektet deltager Norddjurs Kommune, Hjørring Kommune, LandboNord, Djursland Landboforening, Videncentret for Landbrug, Institut for Samfundsudvikling og Planlægning på Aalborg Universitet og Institut for Bioscience på Aarhus Universitet.

Målet med denne brochure er at skabe opmærksomhed om udfordringerne, invitere til udveksling af erfaringer, anspore til nye veje og formidle om de resultater, der forventes af projektet.

Hjørring Kommune

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Udfordringen

Central regulering styrer i dag forvaltningen af det åbne land i en sådan grad, at detaljerede regler påvirker såvel erhverv som myndigheder negativt. Den sektororienterede regulering har taget overhånd og har undermineret mulighederne for at finde fornuftige lokale løsninger, som tilgodeser alle parter.

Landbruget har historisk set været den primære udviklingsfaktor i det åbne land, men i fremtiden vil det i højere grad handle om at drive en bæredygtig udvikling i et samspil mellem flere faktorer og aktører.

Kommunerne har det overordnede ansvar for at sikre en afvejet og prioriteret planlægning og administration af det åbne land, herunder landbruget. I dag foregår det med udgangspunkt i en række specifikke love og regler, der administreres gennem tilladelser og kontrol. Landmændene har i deres planlægning fokus på produktion og udviklingsmuligheder, men grundet lovgivningen søges dette, samt kommunikationen herom, tilpasset kommunens godkendelsessystem. Hverken landmand eller kommune får dermed fuldt overblik over hhv. kommunens og landbrugets fremtidige udviklingsønsker, og landmandens planer integreres ikke med kommunens.

I dag samarbejder landmand og kommune oftest kun i forbindelse med konkret sagsbehandling i forbindelse med miljøgodkendelser. Dermed fokuserer både landmand og kommune typisk udelukkende på de elementer i bedriften, der har en miljøkonsekvens.

Begge parter agerer således i et tilladelses- og kontrolsystem, der i sin nuværende form ikke understøtter og motiverer til helhedstænkning, planlægning og bæredygtig udvikling. Mens byplanlægningen har udviklet sig til et højt niveau, mangler der derfor i dag redskaber til planlægning i det åbne land.

Udfordringen ligger også i vores lovgivning, som projektet vil udfordre gennem anvisning af nye og bedre måder at nå samfundets mål.

Kommunen

Områder, landskaber, oplande, generelt, temaer

Landmanden

Marker, drift, afgrøder, matrikler, udvikling

Kommunen planlægger, og landmanden planlægger – men de gør det hver for sig og med fokus på forskellige temaer.

Mål

Landbruget i Landskabet vil hive politikere, embedsmænd, landmænd, borgere og miljøforkæmpere op af skyttegravene og starte en mere konstruktiv dialog om, hvordan det danske landskab skal se ud i fremtiden.

Landbruget i Landskabet har som målsætning at udvikle forslag til en ny sammenfattende metode og koncept for planlægning i det åbne land og dermed bidrage til et nyt, fælles forvaltningsredskab for myndigheder og landbrug.

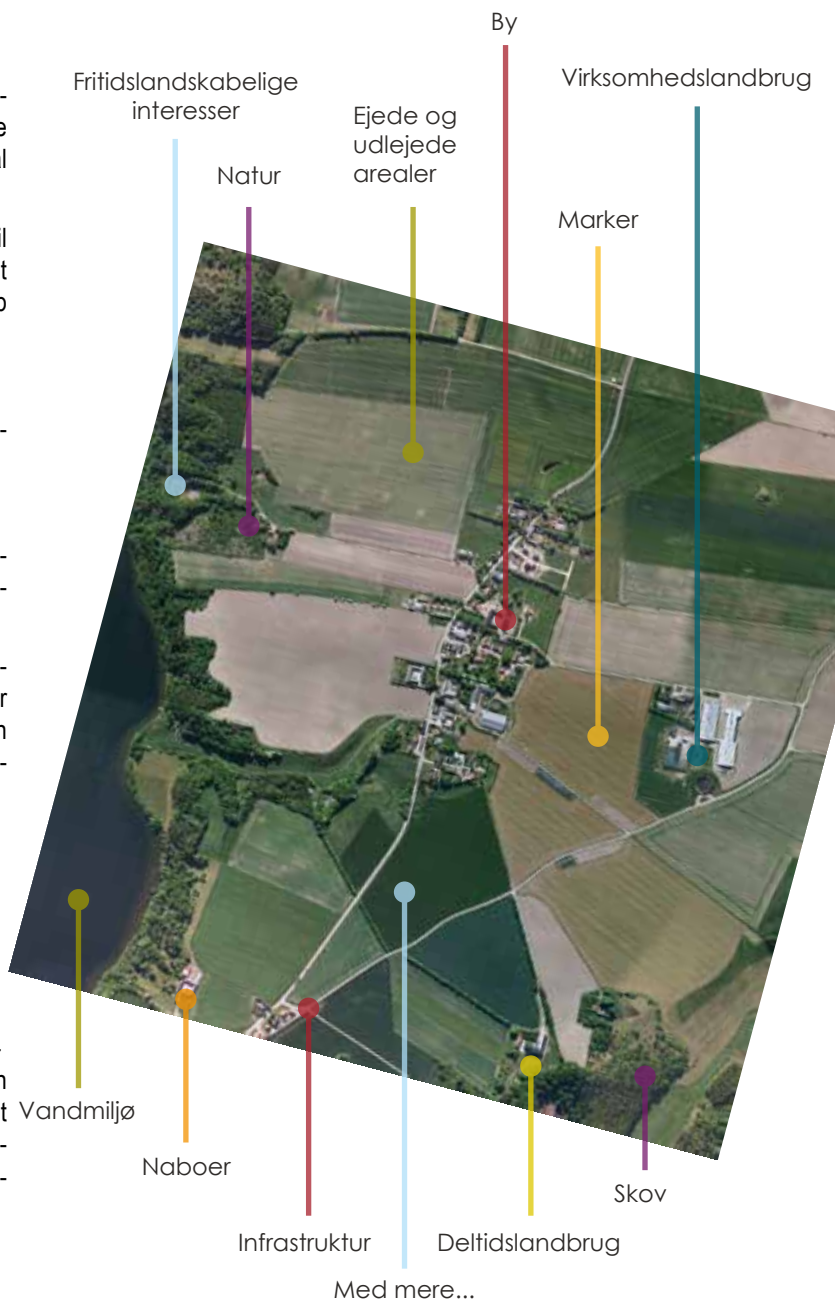
Fokusområder i arbejdet er:

- Udvikling af konkrete planer på bedriftsniveau og disses samspil med kommuneplanlægningen
- Udvikling af rammer og monitoringsværktøjer
- Udvikling af en model for organisering og proces for det fremtidige samspil mellem kommune, landmand og landbrugsrådgivning.

Planlægningskonceptet danner udgangspunkt for landbrugsbedriftens fremtidige udvikling og udgør et fælles referencepunkt for landmanden og kommunen. Konceptet sikrer ligeledes kommunen den nødvendige viden og redskaber til den kommunale planlægning samt til myndighedsopgavens kontrol med og opfølgning på landbrugen udvikling.

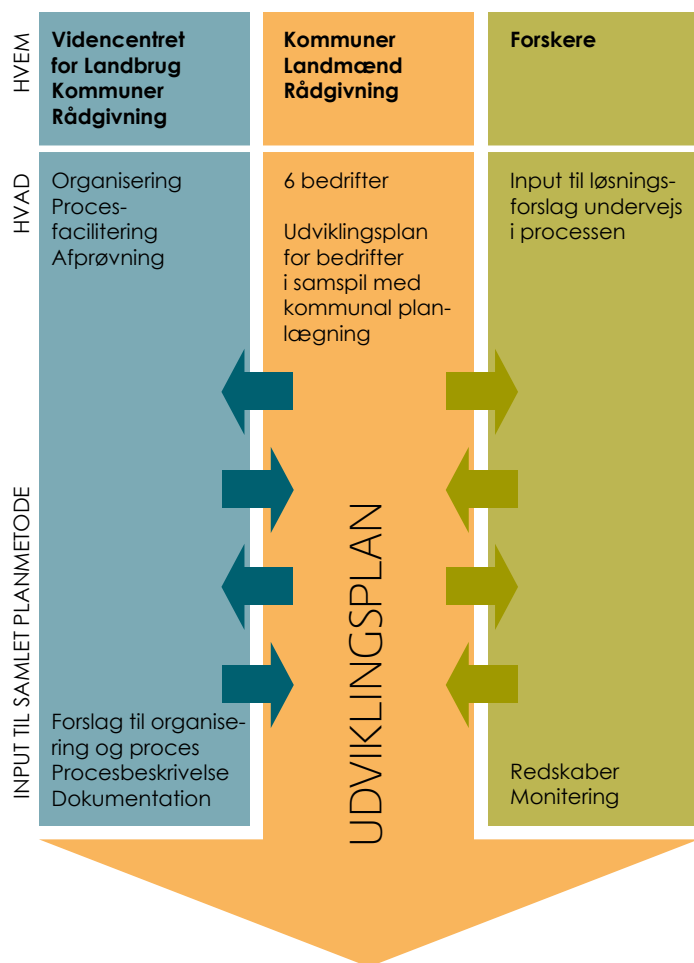
I konceptet tages der udgangspunkt i den enkelte bedrift og dennes planlægning i samspil med kommunen, således at planerne udgør et væsentligt indspil til kommunens planlægning af det åbne land, samtidig med at overordnede mål og ønsker i højere grad integreres i landmandens planer.

Landbruget i Landskabet vil inddrage den nyeste forskning indenfor vandmiljø, natur, arrondering og landskab i udviklingen af en ny metode og praksis. Projektet vil udvikle ny forskningsbaseret viden om metoder og teknologi for at implementere det i en målrettet planlægning, der tilgodeser natur, miljø, landskab og landbrugsudvikling.

Der er mange interesser på spil i det åbne land. Kan vi blive bedre til at sikre samspil, videndeling og dermed skabe fælles mål og løsninger?

Aktiviteter

Ny planmetode

For 6 bedrifter udarbejdes der udviklingsplaner med fokus på størst mulig sammenhæng med den kommunale planlægning. Projektforløbet støttes med praktisk organisering, procesfacilitering, koordinering og fremdrift. Erfaringer fra processen koblet med de nyudviklede redskaber til monitering indgår i udviklingen af en ny metode for planlægning i det åbne land og dermed et ny forvaltningsredskab.

Baggrund

I det åbne land har man i vid udstrækning søgt at undgå offentlig planlægning, og dette har fungeret, så længe landbrugene var små og mange og blev set som en del af det danske landskab.

To forhold har ændret på dette:

- Landbrugets strukturudvikling, der har medført stadig større bedrifter – ofte bestående af spredte ejendomme. Strukturudviklingen har også betydet flere små bedrifter med nicheproduktion eller deltidsdrift samt nedlagte landbrug, der i dag fungerer som bosætningssteder.
- Samfundets stigende forventninger til landbruget, der blandt andet er udmøntet i specifik lovgivning og regulering i forhold til produktion og fremtidig udvikling.

Den kommunale forvaltning tager typisk udgangspunkt ovenfra og ser på landskabet, mens landmændene ser på markerne og bedriften. Den spredte struktur, der i dag kendetegner mange bedrifter, er vanskelig at håndtere på et overordnet niveau, da det er svært at danne sig et overblik over bedriftens fysiske udstrækning og dermed interesseområder og potentielle udviklingsperspektiver. Det gør det vanskeligt at integrere bedrifterne i en sammenhængende planlægning, der samtidig tager højde for infrastruktur, landskab, natur m.v.

Den manglende planlægning i det åbne land har resulteret i, at man har brugt regulering som forvaltningsværktøj. Det gav mening, da der var tale om forholdsvis få, enkle og generelle begrænsninger. Med mængden af krav og forventninger til landbruget er vi i dag kommet ud over det punkt, hvor regulering giver de optimale resultater. Detailstyring forhindrer os i at se på helheder og planlægge lokale løsninger for en bæredygtig udvikling.

Forventninger

Parterne i Landbruget i Landskabet forudser stort udbytte af samarbejdet. For eksempel i form af øget videngrundlag og aktivering af eksisterende viden som støtte til en bedre planlægning. De enkelte parter forventer specifikt:

- Landmænd: Sikker viden om udviklingsmuligheder, plan for udviklingen og smidigere sagsbehandling
- Kommuner: Overblik, effektiviseret myndighedsopgave, redskab til minimering af interessekonflikter samt mere kvalitet i planlægning af det åbne land.
- Forskere: Praxisrelaterede løsninger og større synergi mellem forskellige fagligheder, hvor enkeltelementer i forskningen bidrager til helheden.

Det danske samfund vil opleve en langt større sammenhæng i udnyttelse og forvaltning af det åbne land og få konkrete bud på virkeliggørelsen af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger.

På basis af de lokale betingelser og muligheder vil de mål og rammer, vi som samfund stiller, blive nået og udnyttet mere effektivt.

Dialog, synliggørelse og videndeling om ressourcer og udviklingsperspektiver fra både landmand og myndigheder vil øge muligheden for et større samspil om en lang række initiativer, der ikke er fokus på i dag. Det kan være sanering, genanvendelse af kulturarv, landskabs-tiltag og lokal udvikling.

Det kan også få betydning for nogle af de større samfundsmæssige indsatser, der skal håndteres, eksempelvis klimatilpasninger, indsatser i forbindelse med vandmiljø, sammenhængende landskaber og naturområder, hvor kendskabet til de enkelte landmænds arealer kan være med til at generere konkrete samarbejder.

Samarbejdet/projektet

Samarbejdet tager udgangspunkt i et projektforsløb med 6 deltagende bedrifter. I et samspil mellem landmanden og projektets øvrige parter skabes der et overblik over de muligheder og udfordringer, der er for at skabe fornuftige løsninger.

